

פרשת בהר: וספרת לך

'וספרת לך שבע שבתות שנים, שבע שנים שבע פעמים, והיו לך ימי שבע שבתות השנים תשע וארבעים שנה'... 'וקדשתם את שנת החמישים שנה'. שנת היובל מגיעה אחרי ספירת ארבעים ותשע שנים, שבע שנים שבע פעמים.

הדגם של ספירת שבע פעמים שבע חוזר כל שנה בספירת העומר: 'וספרתם לכם ממחרת השבת ... שבע שבתות תמימות תהינה, עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמישים יום'.

וברמה האישית, בספירת הטהרה של הזב והזבה: 'וכי יטהר הזב מזובו וספר לו שבעת ימים לטהרתו', שכיום מתקיים רק בספירת הנקיים של נשים: "וספרה לה שבעת ימים ואחר תטהר".

ספירת השנים ליובל נעשית על ידי בית הדין, ספירת העומר נעשית על ידי כל אחד ואחד (מנחות סה ב) ואילו ספירת הנקיים נעשית על ידי המיטהרים מטומאתם.

הזוהר (אמור דף צז ב') קישר בין כל הספירות האלה וקבע את היסוד המשותף לכולן: הספירה מציינת תהליך של הטהרות. ספירה של שבע כפול שבע מציינת תהליך כפול, בשני המעגלים, השבועי והיומי.

הספירה אינה רק המתנה של פרק הזמן הנחוץ למעבר מטומאה עד לטהרה, אלא תהליך, שהאדם מבטא את שותפותו והתקדמותו בו באמצעות הספירה. משום כך, הספירה עצמה היא מעשה של מצווה, ומברכים עליה. חכמי הדורות דנו בשאלה מדוע אין הנשים מברכות כיום על ספירת הנקיים. התשובות מציעות שיקולים שונים שאינם יוצרים הבחנות מהותיות בין ספירה לספירה, ומשתמע מדבריהם שמעיקר הדין היה מקום לברך גם על ספירה זו. כמו כן דנו בשאלה מדוע ספירת היובל וספירת העומר צריכות להעשות בדיבור-פה, ואילו ספירת הנקיים אינה מצריכה אלא מנין חשבון הימים. (עי' בספר החינוך מצוה ש"ל), אך גם הבדל זה אינו נראה מהותי למשמעותה של הספירה עצמה. (ויש גם מי שכתב שצריכה לספור בפיה ממש, עי' פתחי תשובה יו"ד קצו ד).

מדוע נחוצה הספירה כביטוי לתהליך של הטהרות, ומה היא תורמת לו?

פירוש אחד הוא שהספירה מביעה ומחוללת את המודעות לכך שהאדם נמצא בתוך תהליך. היא משקפת דינמיות. היוצאים ממצרים עסקו בספירת הימים שמפסח ועד העצרת, תוך כדי שהם עסוקים בהטהרות מ"ט שערי טומאה שהיו בהם במצרים, כדי להכשיר עצמם לקבלת התורה. כך בעקבותיהם בכל דור ודור, אנו סופרים את הימים כדי להבהיר שלא די ביציאה לחרות, ויש למנות את הימים העוברים ולבחון את ההתקדמות אל המטרה – העצרת וחג מתן תורה. הספירה של השנים עד היובל יוצרת, בין היתר, תודעה של דינמיות אצל מחזיקי הקרקעות – הוא יודע שזמנו קצוב, ובתוך שנים ספורות יצטרך להשיב את הקרקע לבעליה. ממילא, ברור לו שעליו לנצל את השדה במשך הזמן העובר, והוא לא יכול להשאיר במצב פסיבי ואדיש כלפי הקרקע וכלפי הזמן החולף. ואילו ספירת הימים של המתקדשת מטומאתה אף היא מורה שכל יום שעובר בנקיות מקדם אותה לקראת הטהרות הגמורה בסוף שבעת הימים.

היבט אחר של הספירה הוא גילוי של קוצר הרוח לקראת המאורע המתקרב ובא. על ידי הספירה ניתן ביטוי לשאיפה ולציפייה להגיע אל המועד המזומן: חג העצרת, הבכורים ומתן תורה, שנת היובל שבה 'תשובו איש אל אחוזתו' ובה 'יקרא דרוו בארץ' ויום הטבילה שבה נטהרת האשה מטומאתה ו'אתדבקת בבעלה', כלשון הזוהר.

ביטוי הציפייה על ידי הספירה מקביל לתפילה אך אינו זהה לה. גם בתפילה יש ביטוי לכיסופים לגאולה ולתיקון העולם, אולם חסר בה מימד הזמן המיועד. העדר מימד הזמן בתפילה הוא דו-משמעי, מצד אחד, אפשר לצפות לישועת ה' כהרף עין, ומצד שני, האופק של התגשמות התפילות עלול להיות רחוק מאד, וחכמים אף ביקרו את מי שמאריך בתפילתו מתוך ציפייה שיענה בתוך כדי התפילה.

בספירה, האופי של הציפייה הפוך בדיוק. מצד אחד – אין אפשרות שהדבר יתממש מיד, אין קיצורי דרך לטהרה. מצד שני – האופק אינו פתוח לאינסוף. הזמן שאליה מייחלים קצוב וידוע. יש לנצל את הימים העוברים, כדי להתכונן לקראת המועד המזומן הקרב ובא.

כמו בהכנות לשבת או לחתונה. השבת בוא תבוא בסוף השבוע, השאלה היא כיצד ננצל את הזמן שעד השבת, הן כזמן בעל ערך בפני עצמו, והן כהכנה לשבת. 'זכור את יום השבת לקדשו', היא מצוה המחייבת לתת את

הדעת בכל ימות השבוע על השבת. היא 'צובעת' את כל השבוע בניחוח 'שבת', וגם מחייבת להקדיש זמן ותשומת לב להכנת השבת. כך גם בנישואין. משנקבע מועד לחתונה, סביר להניח שבע"ה גם זה יבוא בעתו, והשאלה שעולה על הפרק היא כיצד לנצל את הזמן שבינתיים. פרק הזמן שמן האירוסין ועד לנישואין הוא פרק זמן של ציפיה ה'צבוע' כולו באור המועד המתקרב, ומחויב כולו להכנות. הספירה מעידה על מודעות ומחייבת ערנות ודריכות למועד המתקרב. היא מזכירה שיש לנצל את הזמן העובר, כדי להיות בשלים ומוכנים לשפע הטוב שיגיע – בעתו ובזמנו.